

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

_____ Р.О. Максимович

« ____ » _____ 2023 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ
«БАКАЛАВР»
спеціальності 293 «Міжнародне право»

Тема: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВЕДЕННЯ
НЕМІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Виконавець: Гродовська Анна Олексіївна

Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Замула Аліна Юріївна

Нормоконтролер: Головатенко Маріна Юріївна

Київ, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ НЕМІЖНАРОДНОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	6
1.1. Поняття неміжнародного збройного конфлікту та його співвідношення із міжнародним збройним конфліктом	6
1.2. Ознаки та сторони неміжнародного збройного конфлікту	10
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ НЕМІЖНАРОДНОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	14
2.1. Женевські Конвенції як спосіб правового регулювання неміжнародного збройного конфлікту	14
2.2. Спеціальні угоди між сторонами конфлікту	16
2.3. Регулювання сучасних збройних конфліктів міжнародними гуманітарними засобами	18
РОЗДІЛ 3. СПІВВІДНОШЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ НЕМІЖНАРОДНОГО ХАРАКТЕРУ	25
3.1. Імплементация норм МГП у національне законодавство в контексті збройних конфліктів неміжнародного характеру	25
3.2. Удосконалення національного законодавства у сфері регулювання збройних конфліктів неміжнародного характеру	30
ВИСНОВОК	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	46

ВСТУП

Актуальність теми дослідження: У сучасному світі для захисту людей як у мирний час, так і під час збройних конфліктів укладено різні міжнародні угоди. На жаль, ця кодифікація не призвела до кращого захисту людей під час війни та не повністю захищає їхні права від свавілля авторитарних режимів. Війна була заборонена Статутом ООН у 1945 році, але з того часу було більше збройних конфліктів, які почалися, ніж закінчилися, і призвели до збільшення жертв серед цивільного населення. Ця негативна тенденція проілюстрована на прикладі двох конфліктів різних століть.

Змінюється і характер збройних конфліктів. Тоді як у 19 столітті конфлікти були переважно між державами, сьогодні це переважно внутрішні конфлікти, часто передбачаючи втручання іноземних збройних сил однієї чи кількох держав; асиметричні конфлікти за участю недержавних збройних сил; транснаціональні конфлікти, що виходять за національні кордони; Конфлікти з різними ворожими групами, до яких можуть бути залучені сили міжнародних організацій, державні сили, групи повстанців, приватні військові кампанії та терористичні організації. Відповідно складним є і правове регулювання таких конфліктів.

Без великих воєн внутрішні (а не міжнародні) збройні конфлікти починають становити дуже серйозну загрозу. Зараз вони з'являються в багатьох країнах і руйнують їх економіку, забирають людські життя, руйнують нормальне життя громадян та інфраструктуру країни. В сучасних умовах спостерігається тенденція до локалізації конфліктів, характерною рисою якої є перехід їх із глобальних рівня до регіонального або місцевого рівня. У зв'язку з цим вважається доцільним розглядати правове врегулювання збройних конфліктів на національному (а не міжнародному) рівні, щоб відрізнити їх від суто кримінальних злочинів, таких як масові заворушення тощо.

Якщо раніше під час війни між державами діяло лише міжнародне гуманітарне право (МГП), але не міжнародне право прав людини (МППЛ), оскільки воно було створене в основному для захисту людей у мирний час, то сьогодні це відбувається із збільшенням частоти взаємопроникнення МГП і МППЛ. . Останні норми все частіше застосовуються під час збройних конфліктів, а регіональні суди з прав людини все частіше посилаються на правила ведення збройних конфліктів, коли оцінюють, чи були порушені норми МППЛ.

Збройні конфлікти неміжнародного характеру вивчали такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Е.Е. Кузьмін, Г.-П. Гассер, Д. Шиндлер, М. Сассолі та ін. Проте розробка відмінностей від збройних конфліктів неміжнародного характеру, масових заворушень та інших порушень громадського порядку ще й досі залишається актуальною.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері регулювання ведення неміжнародних збройних конфліктів.

Предметом дослідження є міжнародно-правове регулювання ведення неміжнародних збройних конфліктів та міжнародні нормативно-правові акти, що їх регулюють.

Мета дослідження: всебічно розглянути і дослідити міжнародно-правове регулювання неміжнародних збройних конфліктів, а також визначити правовий режим неміжнародного збройного конфлікту.

Відповідно до мети було сформульовано **наступні завдання:**

- Визначити поняття неміжнародного збройного конфлікту та його співвідношення із міжнародним збройним конфліктом
- Виокремити основні ознаки та сторони неміжнародного збройного конфлікту
- Розглянути Женевські Конвенції як спосіб правового регулювання неміжнародного збройного конфлікту
- Дослідити регулювання сучасних збройних конфліктів міжнародними гуманітарними засобами

Методологічною основою дослідження послуговували основні загальнонаукові та спеціально-наукові методи пізнання.

Структура роботи складається зі вступу, трьох взаємопов'язаних розділів, висновку і списку використаної літератури. Загальний обсяг курсової роботи складає 54 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ НЕМІЖНАРОДНОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

1.1. Поняття неміжнародного збройного конфлікту та його співвідношення із міжнародним збройним конфліктом

Століттями вважалося, що під режим міжнародного гуманітарного права підпадають лише війни між державами, а не всередині держав. Громадянські війни були справою окремих держав, а не міжнародного права; Спроби дати їм оцінку чи приєднатися до антиурядових сил розцінювалися як втручання у внутрішні справи цієї держави. З середини 20 ст. Ситуація поступово змінюється. Кожна Женевська конвенція 1949 року вже містила статтю 3, в якій перераховані основні принципи гуманітарного захисту в «збройних конфліктах неміжнародного характеру». Поділ збройних конфліктів на міжнародні та неміжнародні було продовжено в Додаткових протоколах 1977 р., які регулювали кожен окремий конфлікт [59, с. 139].

Таким чином, міжнародне гуманітарне право визначає два види збройних конфліктів: міжнародні – міжнародні збройні конфлікти та неміжнародні – неміжнародні збройні конфлікти. На перший погляд все зрозуміло: міжнародним збройним конфліктом вважається війна двох або більше держав, неміжнародним збройним конфліктом вважаються збройні сутички на території однієї держави.

Однак, як зауважив Дж. Олдріч, «реальність може бути заплутаною, і збройні конфлікти в реальному світі не завжди чітко вписуються в дві категорії, до яких їх класифікує міжнародне гуманітарне право» [21, с. 34]. Так, актуальними в цьому плані є питання про так звані інтернаціоналізовані конфлікти, які почалися як внутрішні конфлікти та набули міжнародного виміру після втручання третьої держави на боці повстанців (що заборонено класичним міжнародним правом). [61, р 134]. Проблеми з визначенням також існують щодо «асиметричних» конфліктів за участю недержавних утворень (у секторі Газа, Афганістан тощо) [53], а також зараз дуже поширених опосередкованих (проксі) конфліктів. в якому

держава Ава здійснює загальний або фактичний контроль над територією, що не знаходиться на території іншої держави, через дії організованих збройних груп. Нарешті, в сучасних умовах «глобальної війни з тероризмом» і різного роду «інформаційних воєн», які супроводжують збройну боротьбу, дедалі ускладнюється визначення стану війни, кола ворогів і переможців [62].

Відповідно до ч.1 ст. 1 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р. про захист жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II) від 8 серпня 1977 р. [3] збройні конфлікти неміжнародного характеру — це конфлікти, які місце на території Високої Договірної Сторони між її збройними силами чи іншими організованими збройними групами, які під відповідальним керівництвом контролюють частину її території, що дозволяє їм вести безперервні та узгоджені бойові дії та застосовувати міжнародне право, зокрема зазначений протокол. Кілька міжнародно визнаних авторів також прокоментували те, що слід вважати неміжнародним збройним конфліктом. Спостереження цих дослідників особливо важливі для конфліктів, які не відповідають критеріям, передбаченим у Додатковому протоколі II. Зокрема, вони містять корисні елементи для забезпечення застосування гарантій, передбачених у загальній статті 3 Женевських конвенцій 1949 року.

На думку Г.-П. Гассера, в основному всі знають, що «неміжнародний збройний конфлікт — це збройне протистояння, яке відбувається на території держави між урядом, з одного боку, і озброєними повстанськими групами — з іншого». [...] Інший випадок – розвал усієї структури державної влади в країні, внаслідок чого різні групи борються між собою за владу» [3, с. 67].

Д. Шиндлер також дає точне визначення: «Військові дії повинні здійснюватися силою зброї і бути настільки інтенсивними, щоб уряд був змушений застосувати проти повстанців свої збройні сили, а не тільки сили поліції». , мають колективний характер, тобто вони не повинні просто здійснюватися окремими групами. Крім того, повстанці повинні мати мінімальну організованість. Їхні збройні сили мають бути під відповідальним

керівництвом і здатні відповідати мінімальним гуманітарним стандартам» [5, с. 147].

М. Сассолі вважає, що навіть конфлікти, які охоплюють територію кількох держав, не завжди можна вважати міжнародними. Вчений зазначає, що статті 1 і 7 Статуту Міжнародного кримінального трибуналу по Руанді поширюють юрисдикцію цього трибуналу на сусідні держави і що цей трибунал, серед іншого, повинен забезпечувати дотримання міжнародного права під час збройних конфліктів. Тому внутрішні конфлікти відрізняються від міжнародних збройних конфліктів лише з точки зору учасників, а не з точки зору територіального охоплення конфлікту [4, с. 8, 9].- міжнародні збройні конфлікти, визначені як конфлікти, що виникають між законним урядом держави та організованими збройними силами (повстанцями, сепаратистами тощо). Ситуація призвела до фактичного остаточного краху державної влади, і кілька груп борються за владу над територією і населення країни.

У цьому контексті Міжнародний Комітет Червоного Хреста визначає неміжнародний збройний конфлікт наступним чином: «Неміжнародний збройний конфлікт — це тривалий збройний конфлікт між збройними силами Уряду та збройними силами однієї або кількох збройних груп, або між такими групами, які виникають на території держав-учасниць Женевських конвенцій. Збройне протистояння має досягти певної мінімальної інтенсивності, а сторони, залучені в конфлікт, мають продемонструвати мінімальний рівень організованості» [21]. Бачимо, що в у цьому випадку враховується:

- тривалість збройних конфліктів;
- наявність однієї чи кількох збройних груп, між якими відбуваються сутички (одна з цих груп може бути урядовими силами);
- протистояння має досягти певної інтенсивності;
- учасники протистояння мають бути певною мірою організовані;

– Держава, на території якої відбуваються збройні конфлікти, має бути учасником Женевських конвенцій.

Незважаючи на всі ці політичні невизначеності, стаття 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду, яка встановлює кримінальну відповідальність за військові злочини, встановлює лише два типи конфлікту: міжнародний і неміжнародний конфлікт. Міжнародний комітет Червоного Хреста також наполягає на одній із таких дихотомій – лише два типи збройних конфліктів. Вживаний на сьогодні термін «гібридна війна» не має ані визначення, ані правового регулювання в міжнародному гуманітарному праві, а належить до політичних понять.

Міжнародний збройний конфлікт виникає щоразу, коли між державами використовується збройне насильство, незалежно від інтенсивності цього насильства та визнання стану війни, його оголошення чи введення воєнного стану. Питання про застосування норм міжнародного гуманітарного права є питанням факту. Як тільки одна держава застосовує силу проти іншої, міжнародне гуманітарне право одразу стає міжнародним.

Натомість існування неміжнародних збройних конфліктів вимагає дотримання двох об'єднаних критеріїв:

- 1) По-перше, має бути «тривале збройне насильство» в тому сенсі, що досягнуто певного порогу інтенсивності цього збройного насильства;
- 2) По-друге, хоча б одна зі сторін конфлікту має бути організованою збройною групою.

Таким чином, відмінність між міжнародними та неміжнародними збройними конфліктами ґрунтується на двох факторах:

Структура та статус залучених сторін різні. Міжнародні збройні конфлікти зачіпають суверенні держави. Натомість неміжнародні збройні конфлікти ведуться між державними та недержавними організованими збройними групами.

Поріг інтенсивності насильства різний. Рівень насильства, необхідний для ініціювання міжнародних збройних конфліктів, значно нижчий від рівня насильства, необхідного для неміжнародних збройних конфліктів.

Критерії для порогу насильства та ступеня організованості озброєної групи відрізняють ситуації неміжнародного збройного конфлікту від ситуацій громадянських заворушень, повстань, тероризму чи високої злочинності, які не підпадають під дію міжнародного гуманітарного права. Різне право. Якщо пороговий або організаційний критерій не дотримано, ситуація не відповідає неміжнародному збройному конфлікту.

1.2. Ознаки та сторони неміжнародного збройного конфлікту

Існує два типи збройних конфліктів неміжнародного характеру: коли організована збройна група не контролює територію - стаття 3 Женевської конвенції, і коли вона вже здійснює такий контроль - це називається статтею 3 Женевської конвенції. Женевська конвенція. 3 GG та Додаткового протоколу II [3]. Те ж саме стосується обох типів неміжнародних збройних конфліктів:

Міжнародне звичаєве право та стаття 8 Римського статуту, коли держава, на території якої відбувається конфлікт, є стороною. Визначення неміжнародного збройного конфлікту міститься лише в ст. 1 DP II (стаття 3 Цивільного кодексу не передбачає) - це всі збройні конфлікти, що відбуваються на території держави між її збройними силами або іншими організованими збройними групами, які під відповідальним керівництвом здійснюють такі напади на частину її території, що дозволяє їм проводити безперервні та скоординовані військові дії та застосовувати положення Додаткового протоколу II.

Отже, визначальними критеріями неміжнародних збройних конфліктів є:

1) конфлікт відбувається на території даної країни без перетину її кордонів, тобто без перетину міжнародно визнаних територіальних кордонів країни;

2) У конфлікті повинні брати участь певні суб'єкти - збройні сили країни або інші угруповання, які повинні бути організовані, озброєні і підпорядковані відповідному командуванню. Поняття відповідального командування означає, що збройні сили сторони конфлікту складаються з усіх організованих збройних сил, груп і підрозділів, які знаходяться під командуванням особи, відповідальної перед цією стороною за поведінку своїх підлеглих, навіть якщо ця сторона хоче представляти уряд або органи влади, не визнані іншою стороною. Ці збройні сили підпорядковуються внутрішній дисциплінарній системі, яка, серед іншого, забезпечує дотримання норм міжнародного права, що застосовуються під час збройних конфліктів.

Концепція відповідального наказу не означає, що цей наказ має бути законним чи «правильним». Достатньо, якщо він має можливість контролювати та встановлювати внутрішню дисциплінарну систему для учасників бойових дій;

3) У збройному конфлікті неміжнародного характеру збройні сили повинні контролювати певну частину території країни, в якій відбувається збройний конфлікт.

Цей контроль проявляється в тому, що ці збройні сили використовують ресурси даної території, встановлюють на ній відповідний режим, а у випадку повстанських загонів така територія виходить з-під контролю законної влади країни;

4) Такий контроль дозволяє збройним силам проводити безперервні та скоординовані військові дії та застосовувати норми міжнародного права. Немає значення, чи застосовують відповідні збройні сили норми міжнародного права чи ні, найважливішим є те, що вони мають фізичну здатність застосовувати такі норми. Показовими факторами в оцінці

«інтенсивності» є «кількість, тривалість та інтенсивність окремих зіткнень; вид озброєння та іншої військової техніки, що використовується, кількість і калібр застосованих снарядів; кількість поранених; розміри матеріальних руйнувань та кількість мирного населення, яке залишило зону бойових дій».

Залучення до ситуації Ради Безпеки ООН також може відобразити гостроту конфлікту [48, с.144].

До неміжнародних збройних конфліктів належать усі громадянські війни та внутрішні конфлікти, що виникають внаслідок спроб державного перевороту.

Зазначається, що основною відмінністю збройних конфліктів є суб'єкти, де у збройному конфлікті неміжнародного характеру виступає лише центральна влада та інші протиборчі сили.

Збройний конфлікт неміжнародного характеру - це тривале збройне протистояння на національній території між збройними силами країни і незаконними збройними формуваннями або між двома протиборчими сторонами, спрямоване на досягнення політичних цілей, або між двома протиборчими сторонами на території держава за відсутності центральної влади, дії якої підривають основи конституційного ладу країни, права і свободи громадян, і при цьому члени збройних формувань фактично здійснюють такий контроль над частиною державна територія, що дозволяє їм вести відкриті, безперервні та скоординовані військові дії [30, с. 42].

Це визначення відрізняється від попереднього, зокрема тут зазначається, що суб'єктами збройного конфлікту неміжнародного характеру є не завжди лише центральна влада, але можуть бути й опозиційні сили, які становлять загрозу конституції та недоторканності території.

Збройними конфліктами неміжнародного характеру є всі конфлікти, які не підпадають під дію ст.1 Додаткового протоколу I, які відбуваються на території держави «між її збройними силами або іншими організованими збройними групами, які під відповідальним керівництвом здійснюють такий контроль над будь-якою частиною її території, що дозволяє їм здійснювати

безперервні та скоординовані військові дії. дії та застосовувати положення Протоколу II» [3].

Збройні конфлікти неміжнародного характеру мають такі ознаки: застосування зброї та залучення до конфлікту збройних сил, у тому числі підрозділів поліції; колективний характер виступів; ступінь організованості повстанців і наявність органів відповідальності за їхні дії; тривалість і безперервність конфлікту; Повстанці контролюють частину національної території.

РОЗДІЛ 2. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ НЕМІЖНАРОДНОГО ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

2.1. Женевські Конвенції як спосіб правового регулювання неміжнародного збройного конфлікту

12 серпня 1949 р. була скликана дипломатична конференція, результати якої були представлені одночасно з підписанням 4-х Женевських конвенцій (далі – Конвенції) [5]. Новації конвенцій полягали в наступному: врегулювання статусу цивільного населення на окупованій території, уточнення завдань підтримуючої держави та закріплення зобов'язань держав у виконанні положень конвенцій щодо їх включення. у національному законодавстві та притягувати до суду осіб, які серйозно порушують конвенційні порушені норми.

Примітно, що з самого початку виникла ідея поширити сферу дії Конвенцій на ситуації внутрішнього збройного конфлікту. Однак, коли МКЧХ представив цю пропозицію на Женевській конференції, вона викликала неоднозначну реакцію з боку різних країн, які брали участь у роботі Женевської конференції в 1949 році. Норвегія, Данія та Мексика повністю підтримали цю ініціативу, тоді як Великобританія, Греція та Австралія погодилися підтримати таку позицію з умовою, що конвенції будуть застосовуватися лише в тому випадку, якщо законний уряд визнає повстанців воюючими сторонами. США, Франція та Іспанія, у свою чергу, були готові погодитися на пропозицію лише на умовах захист «державних прав» і погоджувався на застосування конвенцій лише в тому випадку, якщо повстанці були організованою групою людей, які входили до її складу і окупували національну територію, а також дотримання відповідних принципів і норм міжнародного права. Результатом компромісу між зазначеними групами держав стала названа стаття 3. Тому учасники конференції не обійшли увагою проблему внутрішнього збройного конфлікту і, прийнявши зазначену статтю, продовжили розпочате раніше.

Загальна стаття 3, загальна для чотирьох житлових масивів, 1949 р. Стаття 3 є обов'язковою не лише як норма міжнародного договірної права, але й як вираження загальних звичаєвих норм. Водночас її нормативний зміст обмежений: вона містить мало правил захисту людей від військових дій. Стаття 3 Женевської конвенції передбачає, що у разі збройного конфлікту, який не має міжнародного характеру і виникає на території однієї з Високих Договірних Сторін кожна сторона конфлікту повинна застосовувати принаймні такі положення:

1) з особами, які не беруть активної участі у бойових діях, зокрема з військовослужбовцями Збройних Сил, які склали зброю, а також з тими, які через хворобу, поранення, позбавлення волі чи з інших причин припинили їх участь у військових діях за будь-яких обставин поводитися гуманно, без будь-якої дискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, релігії чи переконань, статі, національного походження чи фінансового стану чи будь-яких інших подібних критеріїв. З цією метою дозволено і не буде дозволено робити будь-які з наведених нижче дій будь-якій із зазначених вище осіб:

а) Насильство над життям та особистістю, включаючи всі форми вбивства, каліцтва, жорстокого поводження та тортур;

б) захоплення заручників;

в) порушення людської гідності, зокрема образлива та принижуюча поведінка;

д) Засудження та застосування покарання без попереднього судового рішення належним чином створеного суду, який пропонує судові гарантії, визнані необхідними цивілізованими націями.

2. Прийом та надання допомоги пораненим і хворим.

Неупереджена гуманітарна організація, така як Міжнародний Комітет Червоного Хреста, може запропонувати свої послуги сторонам конфлікту.

Крім того, сторони конфлікту повинні докласти зусиль для виконання, повністю або частково, решти положень цієї Конвенції шляхом укладення спеціальних угод.

Застосування наведених положень не впливає на правовий статус сторін конфлікту.

Примітно, що стаття 19 цієї Конвенції звучить так: «Конфлікти, які не мають міжнародного характеру». Період деколонізації та партизанської війни розпочався з 1977 року, зокрема з прийняттям додаткових протоколів до Женевських конвенцій. Протокол I передбачався для використання під час міжнародних збройних конфліктів, хоча його норми також використовувалися під час національних визвольних війн [2]. Його зміст полягав у розробці 1949 норм, адаптації міжнародного гуманітарного права до реалій партизанської війни, захисту цивільного населення від наслідків бойових дій, розробці правил ведення бойових дій. Протокол II був прийнятий з метою застосування його до конфліктів, які не мають міжнародного характеру, і його зміст полягав у розширенні та уточненні основних гарантій, які також захищають усіх присутніх брати активну участь у військових діях *in* захистити цивільне населення від наслідків військових дій [3].

Додатковий протокол II до Женевських конвенцій, прийнятий 8 червня 1977 року. Цей короткий документ, що складається лише з 28 статей, розширює підсумкові положення статті 3 і розширює гуманітарний захист під час НМСР. Проте стаття 3 залишається цілком прийнятною для учасників Женевських конвенцій і є обов'язковою для виконання, особливо для держав, які не ратифікували ДП II [3].

2.2. Спеціальні угоди між сторонами конфлікту

Міжнародне гуманітарне право містить значну кількість звичаєвих, тобто неписаних, норм, які мають велике практичне значення. Слід чітко уточнити, що звичаєве право не є другорядним або менш важливим, ніж договірне право. Звичай часто є основним джерелом міжнародного права, встановленого договором. У сучасних збройних конфліктах звичаєве міжнародне гуманітарне право заповнює прогалини, залишені договірним

правом, тим самим посилюючи захист осіб, постраждалих внаслідок збройного конфлікту. про конфлікт. Наприклад, у збройних конфліктах неміжнародного характеру застосовуються численні норми звичаєвого міжнародного гуманітарного права, які доповнюють обмежене договірне право, застосовне в таких ситуаціях.

У 2005 році Міжнародний комітет Червоного Хреста опублікував дослідження, в якому викладено 161 норму звичаєвого міжнародного гуманітарного права. Дослідження ґрунтується на практиці застосування державами цих норм та усвідомленні ними зобов'язань перед сторонами конфлікту.

Однак застосування звичаєвого міжнародного гуманітарного права не є єдиним механізмом заповнення прогалів, які пояснюються досить слабким розвитком міжнародного гуманітарного права, що має місце у збройних конфліктах неміжнародного характеру. Стаття 3 Женевської конвенції вимагає сторони неміжнародних збройних конфліктів укласти спеціальні домовленості щодо повного або часткового застосування до неміжнародних збройних конфліктів положень, що застосовуються до міжнародних збройних конфліктів. Прикладом такої домовленості може бути угода, в якій сторони погоджуються, що з особами, які беруть участь у військових діях, поводитимуться гуманно відповідно до положень Женевської конвенції III (про захист військовополонених) [5].

Тому сторонам неміжнародного збройного конфлікту наполегливо рекомендується укласти спеціальні угоди, за допомогою яких вони можуть підтверджувати та конкретизувати заходи щодо реалізації вже застосовуваних сфер дій чоловіка, а також розширювати ці заходи шляхом імплементації інших норм міжнародної гуманітарне право, які застосовуються до міжнародних збройних конфліктів, але прямо не передбачені в договірному праві, що регулює збройні конфлікти неміжнародного характеру.

Так само сторони збройного конфлікту можуть укласти спеціальні угоди, в яких вони зобов'язуються дотримуватися певних правових норм, які безпосередньо не застосовуються в інших випадках. Наприклад, сторони можуть домовитися про обмеження або заборону використання певних засобів і методів ведення війни, зокрема такої зброї, використання якої не заборонено ратифікацією відповідного договору. Спеціальні угоди накладають юридичні зобов'язання на сторони до конфлікту і, отже, повинні суворо виконуватися як компетентними державними посадовими особами, так і представниками недержавних збройних груп. Варто зазначити, що переваги переговорів про спеціальні угоди виходять за рамки формальних умов документа, оскільки це сам по собі цінний процес, який дозволяє сторонам сісти за стіл переговорів, де вирішуються критичні чи важливі гуманітарні питання.

2.3. Регулювання сучасних збройних конфліктів міжнародними гуманітарними засобами

У сучасному міжнародному праві закріпився як загальновизнаний принцип мирного вирішення міжнародних спорів, який має характер *ius cogens*. Відповідно до статті 3 ст. 2 Статуту ООН «Усі члени ООН повинні вирішувати свої міжнародні суперечки мирними засобами таким чином, щоб мир, безпека та справедливість у всьому світі не опинилися під загрозою». Статут Організації Об'єднаних Націй пропонує сторонам спору вільний вибір засобів, які вони вважають найбільш прийнятними для вирішення цього спору.

Проте, як відомо, міжнародному співтовариству досі не вдалося уникнути збройних конфліктів, які приносять горе і страждання людям. Незважаючи на заборону на використання військової сили в міжнародних відносинах, держави часто вдаються до неї для вирішення суперечок і конфліктних ситуацій між ними. Це стосується і новітньої історії, коли завершився тривалий період «холодної війни» та глобального протистояння

двох наддержав. Біполярна система трансформувалася в багатополярний світ. За надзвичайно короткий історичний період відбулися події, політичні наслідки яких принаймні можна порівняти з двома попередніми світовими війнами: розвалилася так звана система соціалізму та Варшавська організація, центри сили у світі. Відбулися далекосяжні геополітичні зміни, перегрупування сил, коаліцій, союзів, зміни політичних режимів, утворення нових незалежних держав тощо. Незважаючи на те, що новий переділ світу практично усунув ризик глобального військового конфлікту, різко зросла небезпека локальних конфліктів, більшість з яких мають національно-релігійний підтекст. Парадоксально, але закінчення холодної війни не означало початку ери миру та стабільності. З початку 1990-х років різко зросла кількість внутрішніх і міжнародних конфліктів, які суттєво дестабілізували світ і створили загрозу міжнародній безпеці. Особливістю цих конфліктів є те, що їх учасниками є або молоді постколоніальні країни, які, як правило, не мають сильних державних адміністративних структур, або певні сили всередині держав, які також не мають сильних організаційних структур.

У таких складних соціально-політичних та економічних обставинах все більше вчених, теоретиків міжнародного права, політиків і дипломатів замислювалися над законністю та можливостями старих і водночас нових засобів регулювання збройних конфліктів, таких як «інтервенція», з гуманітарною метою», «гуманітарна інтервенція», «Попередження збройних сил про ескалацію конфлікту» тощо. Справа в тому, що, з одного боку, рівень насильства в конфліктах змішаного характеру створює ситуацію аморальності через невтручання розвинених країн. Аналітики слушно зазначають, що міжнародні підрозділи миротворчих сил були розміщені лише в Боснії та Герцеговині після того, як загинуло близько 250 000 людей, і в Руанді, коли кількість загиблих наближалася до півмільйона.[29] З іншого боку, зростає кількість критиків регуляторних можливостей міжнародних гуманітарних агентств, які незадоволені їх низькою ефективністю та

нездатністю запобігти масовим порушенням прав учасників бойових дій, цивільних осіб та біженців. Х.-П.Хассер узагальнює аргументи критиків гуманітарного права та звертає увагу на передумови найпоширеніших порушень правових норм у сучасних збройних конфліктах та на нові проблеми: консерватизм існуючих норм, повільність процесу захисту масове знищення зброї тощо [4, с. 3-53]. У зв'язку з цим, на наш погляд, варто виділити ще більш серйозну проблему міжнародних гуманітарних ресурсів – надзвичайно складну координацію волі держав щодо подальшої кодифікації міжнародно-правових норм.

Концепція «гуманітарної інтервенції» сьогодні часто пропонується як найбільш оптимальний спосіб вирішення міжнародних гуманітарних криз. У минулому дослідженню відповідності цього поняття принципам і нормам міжнародне право. м, Н. Родлі, Ч. Хайд та ін. Російські вчені М. Неліп та О. Мережко вважають, що теоретичне вирішення проблеми легітимності гуманітарних інтервенцій створить необхідні умови та нові механізми «у вигляді гуманітарних силових операцій ООН для повної перемоги світу». спільноти міжнародних гуманітарних криз.. .» [34, с. 11].

Загалом ми поділяємо думки щодо поширення практики гуманітарних інтервенцій і, певною мірою, щодо благородної мети їх авторів, а також вважаємо за потрібне висловити скептицизм щодо легітимності та наслідків проведення гуманітарних інтервенцій та можливість «повної... перемоги» над збройним насильством. Операція з надання допомоги курдам і шиїтам, санкціонована Резолюцією Ради Безпеки ООН № 688, стала першим випробуванням механізму гуманітарного реагування ООН після завершення Холодна війна. Дії військ тринадцяти країн служили допомогою в боротьбі з агресією Іраку і проходили одночасно з військовою операцією "Буря в пустелі" в січні 1991 року. Операція 1992 року в Сомалі, спрямована на розв'язання внутрішнього збройного конфлікту, через який щодня голодували близько 3000 людей, стала повністю автономною гуманітарною операцією ООН. Згідно з резолюцією Ради Безпеки № 794, операція була

здійснена в Сомалі на основі глави VII на розсуд Генерального секретаря ООН і реалізована на практиці Сполученими Штатами. Інші трагічні події в Сомалі показали, що жодна військова сила не в змозі скасувати зобов'язання всіх сторін конфлікту використовувати міжнародні гуманітарні ресурси, інакше «гуманітарна діяльність» буде втрачена. Що має сенс.

Цей же висновок підтверджується перебігом та наслідками військової операції ООН у Боснії та Герцеговині 1994-1995 рр. Зокрема, під час бомбардувань НАТО 30 серпня 1995 року загинуло майже 350 сербів, сотні людей отримали поранення, були знищені суто цивільні об'єкти, що було яскравим свідченням порушення Женевської конвенції 1949 року про захист цивільного населення. Крім того, організатори силового застосування ООН у внутрішньому міжнаціональному конфлікті фактично стали на одну зі сторін і відкинули принцип нейтралітету.

На цьому тлі можна стверджувати, що гуманітарні операції Організації Об'єднаних Націй для вирішення змішаних збройних конфліктів мають такі характеристики:

- протиправний характер військових гуманітарних акцій. Зокрема, рішення про бомбардування сербських позицій навколо Сараєво було прийнято Радою НАТО без спеціального рішення Ради Безпеки ООН, тобто рішення військово-політичної організації, що суперечить Статуту ООН. Те саме стосується війни 2003 року та подальшої окупації Іраку (порушення статей 51 та 52) [31, с.20-209];

- нездатність учасників насильницьких операцій уникнути порушень міжнародного гуманітарного права, зокрема щодо захисту цивільного населення та цивільних і культурних будівель. Навіть США, які завжди критично ставилися до повідомлень своїх опонентів на Близькому Сході, визнали, що десятки невинних цивільних загинули під час недавньої війни в Іраку та його подальшої окупації (2003-2010);

- відкритий політичний підтекст більшості військових дій. Незважаючи на найжахливіші наслідки громадянської війни в Руанді в 1994 році (за

даними руандійських джерел, 1,5 мільйона людей були закатовані і 4 мільйони з 8 мільйонів жителів були поранені), Сполучені Штати обрали позицію невтручання у власні інтереси. . національні інтереси», а також французькі десантні підрозділи

Донедавна вважалося, що сучасною легітимною альтернативою гуманітарному втручанням в межах чинного міжнародного правового порядку може бути:

(а) Гуманітарні операції Організації Об'єднаних Націй з примусу до миру («миротворчі операції»), що проводяться міжнародними силами на основі глави VII Статуту та відповідно до резолюції Ради Безпеки з метою запобігання погіршенню «гуманітарної кризи»;

(b) миротворчі операції Організації Об'єднаних Націй («миротворчі операції») у регіонах, схильних до конфлікту, які проводяться відповідно до глави VI Статуту з метою запобігання поновленню бойових дій.

Головною особливістю миротворчих операцій ООН, на відміну від гуманітарних інтервенцій, є принцип незастосування сили та використання зброї лише з метою самооборони. Сили, розгорнуті згідно з мандатами Ради Безпеки в Анголі, Іраку, Сомалі, Руанді та Боснії, намагалися зберегти принаймні нестабільний мирний статус-кво. Стосовно характеру гуманітарних операцій та миротворчих операцій, аналогічно дослідженню природи міжнародного права, слід також відзначити істотні відмінності між першим, другим і третім пунктами. «Миротворчі» місії належать до превентивних заходів міжнародного права, імплементація яких покликана запобігти ще більшому прояву насильства. З його закону винятки з принципу відсутності сили влади такі ж, як неіснування людини, невиконання. Водночас з лінгвістичної точки зору термін «інтервенція» звучить досить непривабливо, тому деякі спеціалісти пропонують нове поняття «гуманітарна акція». , зміст якого також має включати нерепресивні елементи [30].

Тому міжнародні гуманітарні інструменти врегулювання збройних конфліктів вироблялися протягом тривалої історії. Вони засновані на антропологічному характері універсального захисту життя і прав людини, незалежного від політичних, ідеологічних і релігійних чинників. Міжнародно-правова сфера регулювання війн і збройних конфліктів визначається такими її суттєвими характеристиками, як: міжнародно-правовий статус (війна, міжнародний військовий конфлікт, внутрішній збройний конфлікт, насильницькі дії, що супроводжують військово-політичні заходи щодо підтримки або встановлення миру, конфліктні регіони), спорадичні акти насильства, що виникають внаслідок «насильницьких методів» вирішення внутрішніх проблем) організоване збройне насильство в суспільстві; ступінь розвитку гуманітарних засад і цивілізованості суспільства, в якому виник конфлікт; наявність кодифікованих норм вирішення конфліктів та історично обґрунтованих моральних традицій тощо. Водночас можливості регулювання міжнародних гуманітарних засобів врегулювання збройних конфліктів безпосередньо залежать від ступеня доступності правових засад миротворчої діяльності на конфліктних де- ескаляція, щодо «оголошення» державних рішень щодо початку, перебігу та припинення конфлікту. Враховуючи низьку ефективність імплементації міжнародного воєнного стану в правовій сфері України, слід зазначити, що «силові операції» ООН мали місце у другій половині ХХ ст. і перше десятиліття нинішнього століття, як показала історична практика, також не характеризуються продуктивністю. Тому, на думку деяких аналітиків, із 39 операцій ООН з 1948 по 2007 рік успішними можна вважати лише деякі миротворчі операції. Цей факт переконливо свідчить про те, наскільки важливо адекватно вирішити питання щодо дотримання норм міжнародного гуманітарного права.

Міжнародне право не має власних «примусових» механізмів і примусових структур, тому виконання його вимог є особливо проблематичним. Зважаючи на відсутність дієвих важелів забезпечення

дотримання МГП (суд, поліція, армія), ефективність його регуляторної ролі залежить від фактичного впровадження та функціонування механізму примусу.

У сучасному міжнародному праві з'явилася система відповідальності за порушення законів та звичаїв війни. Це сприяло запобіганню злочинів та посиленню захисту прав людини. Імплементация в царині законодавства є заключним етапом процесу гармонізації національних і міжнародних правових систем із питань регулювання збройних конфліктів. З метою виконання взятих Україною міжнародних зобов'язань під час підготовки, планування та ведення бойових дій потрібно враховувати норми міжнародного гуманітарного права щодо захисту жертв війни, передусім цивільних осіб, осіб, які припинили безпосередню участь у збройному протистоянні, цивільних об'єктів, захисту особливо небезпечних об'єктів та культурних цінностей.

РОЗДІЛ 3. СПІВВІДНОШЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА ТА НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ НЕМІЖНАРОДНОГО ХАРАКТЕРУ

3.1. Імплементация норм МГП у національне законодавство в контексті збройних конфліктів неміжнародного характеру

На думку О. Скакун, імплементация – це «перенесення (впровадження) норм і принципів міжнародно-правових актів у національне право» [57, с. 63].

В. Чубарев під імплементациєю розуміє «введення норм міжнародно-правового договору в національне законодавство» [63, с. 250].

На думку А. Дмитрієва та В. Муравйова, «реалізація (імплементация) норм міжнародного права – це процес, у якому відповідні суб'єкти, яким адресована норма міжнародного права, діють відповідно до її положень» [49, с. 184].] .

У свою чергу під механізмом реалізації норм міжнародного гуманітарного права на міжнародному рівні в міжнародно-правовій доктрині розуміють систему засобів, створених як спільними зусиллями держав, так і здійснюваних індивідуально з державами. Мета всебічного, своєчасного та повного виконання зобов'язань, взятих за міжнародним гуманітарним правом [39, с. 56]. Ці заходи можуть включати розслідування відповідно до Женевських конвенцій 1949 року; Встановлення фактів відповідно до статті 90 DP I; дії держав, спільні чи індивідуальні, у співпраці з Організацією Об'єднаних Націй і відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй; Назва держави-спонсора, імена представників держави-спонсора; організація міжнародного контролю відповідно до імплементацийних положень Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту 1954 р.; інституційний механізм, визначений у розділі 6 Другого протоколу від 26 березня 1999 року до Гаазької конвенції 1954 року про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту; Дії вживаються спільно, через

посередництво МКЧХ, або індивідуально, у співпраці з ЮНЕСКО та ООН і відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй; міжнародні трибунали ad hoc; Міжнародний кримінальний суд; окремі аспекти роботи МКЧХ [39, с. 147]. З метою аналізу механізму реалізації норм міжнародного гуманітарного права в законодавстві України вбачається за доцільне розглянути обсяг міжнародно-правових зобов'язань нашої держави у зазначеній сфері правовідносин. Так, Україна є учасницею IV Гаазької конвенції про закони та звичаї сухопутної війни та додатку до неї: Положення щодо законів та звичаїв сухопутної війни 1907 р. [6] та всіх чотирьох Женевських конвенцій 1949 р. [5; 7-8], відповідно до Закону України «Про правонаступництво України» та двох Додаткових протоколів 1977 р. до Женевських конвенцій [2; 3]. Серед нормативно-правових актів України, які прямо чи опосередковано стосуються імплементації норм міжнародного гуманітарного права у вітчизняне законодавство, слід відзначити: Закон України «Про оборону України» [13], військову доктрину України, затвердженого Указом Президента України від 24 вересня 2015 р. № 555/2015 [11], Наказу Міністра оборони України «Про затвердження Інструкції про порядок імплементації міжнародного гуманітарного права в Україна». Збройні Сили України» від 23 березня 2017 року № 16 4 [12] тощо. Вбачається, що ці нормативно-правові акти мають бути предметом імплементації норм міжнародного гуманітарного права. Разом з тим слід зазначити, що, на жаль, не всі вищезазначені закони згадують загальновизнані норми та принципи міжнародного права та відсилають до Женевських конвенцій 1949 року та додаткових протоколів до них, а також до міжнародного гуманітарного права в цілому.

Так, у частині 5 ст.2 Закону України «Про оборону України» визначено, що при визначенні шляхів забезпечення власної безпеки під час підготовки держави до оборони та у разі воєнних дій Україна дотримується принципів і норм міжнародного права, враховуючи врахування законних інтересів безпеки інших держав [13].

На нашу думку, доцільно було б закріпити в цьому законі норму про взяття Україною міжнародно-правових зобов'язань щодо захисту жертв війни, а також відповідні повноваження Уряду України у зв'язку та

Натомість у п. 32 цієї Доктрини мова йде про таке: «Застосування Україною воєнної сили та реалізація заходів цивільного захисту здійснюватимуться відповідно до норм міжнародного гуманітарного права». Видається, що таке формулювання є занадто загальним, оскільки також не містить посилань на відповідні міжнародно-правові конвенції, договори тощо, предметом регулювання яких є захист жертв збройних конфліктів. Відсутні посилання на норми МГП і Стратегії національної безпеки України, схваленій Указом Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020 [16].

Зокрема, у Стратегії йдеться про таке: «Ураховуючи фундаментальні національні інтереси, визначені Конституцією України і Законом України «Про національну безпеку України», пріоритетами національних інтересів України та забезпечення національної безпеки є: відстоювання незалежності і державного суверенітету; відновлення територіальної цілісності у межах міжнародно-визнаного державного кордону України; суспільний розвиток, насамперед розвиток людського капіталу; захист прав, свобод і законних інтересів громадян України; європейська і євроатлантична інтеграція» (п. 5).

Реалізація цих пріоритетів забезпечуватиметься серед іншого за такими напрямками: «відновлення миру, територіальної цілісності та державного суверенітету на тимчасово окупованих територіях у Донецькій і Луганській областях України на основі міжнародного права; здійснення міжнародно-правових, політико-дипломатичних, безпекових, гуманітарних та економічних заходів, спрямованих на припинення Російською Федерацією незаконної окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополь» тощо (п. 6). «Російська Федерація як держава-агресор – джерело довгострокових системних загроз національній безпеці України. Це обумовлює необхідність запровадження моделі відносин України з

Російською Федерацією, яка має забезпечити припинення агресії та відновлення територіальної цілісності України у межах її міжнародно визнаного державного кордону на основі міжнародного права» (п. 39) [16].

Ще одним важливим нормативно-правовим актом України в частині імплементації норм МГП в національне законодавство є Наказ Міністра оборони України «Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України» від 23 березня 2017 р. № 164 [12].

Так, у п. 2 розділу I Інструкції зазначається: «Норми міжнародного гуманітарного права вступають у дію з початком збройного конфлікту або операції з підтримання миру і безпеки. Обсяг зобов'язань сторони міжнародного збройного конфлікту (війни) визначається як нормами звичаєвого права, так і договірними нормами міжнародного гуманітарного права, ратифікованими кожною стороною.

Під час збройного конфлікту неміжнародного характеру обсяг зобов'язань щодо дотримання норм міжнародного гуманітарного права для сторін конфлікту (держави та антиурядових сил) визначається спільною статтею 3 Женевських конвенцій 1949 року та Додатковим протоколом 1977 року. II, інші ратифіковані державою конвенції та звичаєві норми міжнародного гуманітарного права».

Крім того, в ньому зазначено: «У випадках, не передбачених міжнародними угодами, цивільні особи та комбатанти залишаються під захистом і дією загальних принципів міжнародного права, які ґрунтуються на усталених звичаях, принципах гуманності та вимогах громадської свідомості». (пункт 4). Сфера застосування цієї Інструкції поширюється на Збройні Сили України, Державну спеціальну службу транспорту та Національну гвардію України під час виконання завдань із забезпечення національної безпеки і оборони, протидії та стримування збройної агресії (пункт 5).

Варто зазначити, що в інструкції використано терміни та правові конструкції, які в цілому відповідають нормам міжнародного гуманітарного права, що містяться у відповідних міжнародних договорах, учасником яких є Україна. Водночас слід зазначити, що положення директиви щодо складу військових злочинів потребують удосконалення з урахуванням статті 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду, оскільки включено не всі елементи військових злочинів. в інструкції. Видається, що провідну роль у механізмі реалізації норм міжнародного гуманітарного права слід відвести Міжвідомчій комісії з питань застосування та імплементації стандартів міжнародного гуманітарного права в Україні (далі – Міжвідомча комісія), створеній рішенням Кабінету Міністрів України від 26.04.2017р. 329 [17]. Міжвідомча комісія є дорадчим органом при Кабінеті Міністрів України, який займається питаннями сприяння виконанню міжнародно-правових зобов'язань України у сфері міжнародного гуманітарного права. Комісія у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, а також актами Кабінету міністрів усно міністрів України та Польщі

На думку більшості вітчизняних науковців, з якими ми також погоджуємося, завдяки імплементації норм міжнародного кримінального права та міжнародного гуманітарного права, в тому числі положень Римського статуту Міжнародного кримінального суду (далі МКС), виникне Розуміння ролі парламентів, яку вони відіграють у цьому процесі, передбачає гармонізацію національного законодавства з нормами та стандартами міжнародного права, збільшення знань про можливість вдосконалення законодавства, що дасть можливість отримувати інформацію про осіб, які вчинили військові злочини.

У зв'язку з цим видається одним із пріоритетних завдань Верховної Ради України якнайшвидша ратифікація Римського статуту Міжнародної космічної станції, який зобов'язує Уряд України забезпечити повну

співпрацю з Міжнародною космічною станцією та прийняти рішення щодо МКС значною мірою покладається на співпрацю з національними установами та офіційними особами, особливо під час виконання важливих завдань, таких як збір доказів, допит свідків, захист жертв, а також затримання та передача підозрюваних. Вата У зв'язку з цим також варто відзначити появу у 2019 році в Офісі Генерального прокурора Департаменту нагляду за кримінальними провадженнями щодо злочинів, вчинених у збройному конфлікті, який є процесуальним керівництвом досудового розслідування, спрямованого на при розкритті та веденні агентурної зради

Загальні положення Пункт 1 статті 3 чотирьох Женевських конвенцій і пункт 1 статті 4 Другого додаткового протоколу забезпечують основну гарантію гуманного поводження з особами, які не беруть активної участі у військових діях, що виникають внаслідок невиконання міжнародний збройний конфлікт і заборонити будь-яку ворожу дискримінацію на основі фундаментальних «раси, кольору шкіри, релігії чи переконань, статі, походження чи власності чи інших подібних критеріїв» (тобто принцип недискримінації).

До списку прямо заборонених дій входять:

- Насильство над життям та особистістю, включаючи всі форми вбивства, каліцтва, жорстокого поводження та тортур;
- колективне покарання;
- захоплення заручників;
- теракти;
- Посягання на людську гідність, зокрема принизлива та образлива поведінка та зґвалтування.

Другий факультативний протокол також забороняє віддавати наказ про відсутність резерву (оголошення про те, що «нікого не буде пощадено») під час військової операції.

Усі ці дії вважаються серйозними порушеннями міжнародного гуманітарного права згідно зі звичаєвим міжнародним гуманітарним правом і тому повинні переслідуватися.

Нарешті, стаття 3, яка є спільною для всіх чотирьох Женевських конвенцій, також стосується необхідності прийому та допомоги пораненим і хворим. Ця заборона не вимагає застосування кримінально-правових заходів. Основний засіб реалізації на національному рівні в Україні. Як зазначалося вище, основні принципи гуманного ставлення та недискримінації закріплені в Конституції України та застосовуються за будь-яких обставин, у тому числі під час збройних конфліктів неміжнародного характеру. Щодо насильства над життям та особою, Кримінальний кодекс України містить окрему статтю про цивільне населення: стаття 433 Кримінального кодексу України «Насильство над населенням у сфері воєнних дій» передбачає кримінальну відповідальність за насильство над населенням у сфері ведення бойових дій. зона конфлікту. .

Зміст положень цієї статті є достатньо загальним, щоб забезпечити можливість охоплення всіх випадків насильства над життям та особистістю цивільних осіб.

Для всіх інших випадків, розглянутих вище, стаття 438 Кримінального кодексу охоплює всі тяжкі злочини, а отже, злочини, згадані вище. Однак рівень деталізації статті 438 є недостатнім, і існує ймовірність браку точності та конкретності, що важливо для забезпечення ефективності судового переслідування за порушення міжнародного гуманітарного права.

Водночас положення настанов забезпечують застосування норм міжнародного гуманітарного права у збройних силах щодо військовослужбовців, забороняючи низку заборонених видів поведінки (насильство над життям тощо), визначених на певний період. часу – ступінь явності особи, зокрема вбивство, каліцтво, жорстоке поводження, катування, колективне покарання, захоплення заручників, терористичні акти та порушення людської гідності, а саме: образлива та принижуюча поведінка та

згвалтування). Хоча Посібник із застосування стандартів міжнародного гуманітарного права в Збройних Силах містить такі додаткові вказівки, однак, він не вказує на те, що такі дії класифікуються як серйозні порушення міжнародного гуманітарного права (що дає підстави для припущення, що вони можуть бути розглядаються як дисциплінарні проступки). Це призводить до можливих невідповідностей цілям і завданням статті 438 Кримінального кодексу України, оскільки в ній має бути передбачено кримінальну відповідальність за таку поведінку.

Крім того, Керівні принципи застосування норм міжнародного гуманітарного права у збройних силах не містять жодних положень про обов'язковість прийому та надання допомоги пораненим і хворим, а тому відсутні деталі, які могли б слугувати основою для відповідної кримінальної відповідальності або підставою для кваліфікації порушення як дисциплінарного.

Основні та судові гарантії осіб, свобода яких не обмежується під час збройних конфліктів міжнародного характеру. Основні вимоги до впровадження на національному рівні. Особам, які були позбавлені волі з причин, пов'язаних зі збройним конфліктом, повинні бути надані належні судові гарантії.

У другому додатковому протоколі зазначено наступне:

- Поважайте та захищайте поранених і хворих. З ними слід поводитися гуманно та отримувати якнайшвидшу медичну допомогу та догляд, яких потребує їхній стан. Між ними немає ніякої різниці, крім медичних характеристик;

- Для осіб, чий заповіт було відкликано через причини, пов'язані зі збройним конфліктом, має бути забезпечено: о доступ до їжі та питної води; о створення належних умов для збереження здоров'я та гігієни; о захист від суворих кліматичних умов; о Захист від небезпек збройного конфлікту.

- Ви можете отримати допомогу індивідуально або колективно;

- Їм дозволяється виконувати свої релігійні обряди та отримувати духовну допомогу від тих, хто виконує релігійні функції, наприклад священників, на прохання та за потреби. І

- Під час вербування їм пропонуються умови праці та захист, подібні до умов праці місцевих цивільних.

Порушення цих вимог не вважається серйозним порушенням міжнародного гуманітарного права. А оскільки такі дії не вважаються серйозним порушенням міжнародного гуманітарного права, немає необхідності встановлювати кримінальну відповідальність за їх вчинення, а можуть бути застосовані дисциплінарні заходи та санкції. нав'язаний.взято та накладено, щоб зупинити їх. Крім того, Другий додатковий протокол також містить положення щодо умов інтернування або тримання під вартою осіб, у тому числі зобов'язання тримати чоловіків окремо від жінок, право таких осіб надсилати листи та листівки, а також забезпечення медичного огляду. Цей протокол також вимагає вжиття необхідних заходів для забезпечення безпеки звільнених осіб.

Нарешті, Другий додатковий протокол визначає основні гарантії переслідування та покарання за злочини, пов'язані зі збройним конфліктом.

Більш детально такі вимоги розглядалися в розділі про міжнародні збройні конфлікти. Основним засобом реалізації на національному рівні в Україні для захисту осіб, свобода яких обмежується під час збройного конфлікту неміжнародного характеру, є Керівні принципи застосування в Збройні сили міжнародних гуманітарних стандартів міжнародного права, що стосуються питання захисту поранених, хворих і тих, хто зазнав корабельної аварії або в авіакатастрофі, враховуються лише частково, оскільки право цих людей на гуманне поводження, включаючи надання медична допомога та догляд, необхідні за їх станом, не надаються.

Проте керівні принципи застосування норм міжнародного гуманітарного права у збройних силах значною мірою передбачають надання цим особам захисту, подібного до розглянутого вище.

У розділі 1.4.13 зазначено:

1.4.13. До осіб, чия свобода була обмежена, застосовуються наступні вимоги: рівний доступ до їжі та питної води, що й місцеві цивільні особи, щоб захистити їх від суворих кліматичних умов; давати їм дозвіл на отримання індивідуальної чи колективної допомоги; уможливити ведення релігійної діяльності та підтримку духовного персоналу; у разі працевлаштування забезпечити їм умови праці та захист, еквівалентні умовам праці місцевих цивільних осіб. Підсумовуючи, у правових можливостях України немає норм, які б відображали положення частин 2–4 статті 5 Другого додаткового протоколу про умови цивільних осіб, інтернованих або іншим чином утримуваних у рамках неміжнародних збройних сил, є конфліктним конфліктом.

3.2. Удосконалення національного законодавства у сфері регулювання збройних конфліктів неміжнародного характеру

Відповідно до закону [10], Національна гвардія України є одним із державних силових структур, задіяних для боротьби з незаконними збройними формуваннями (НЗФ), у тому числі у складі Сил внутрішнього протистояння (СВК).

Планування розгортання сил сектору безпеки та оборони та наявність відповідної структури та оснащення вимагає всебічного знання наявних на національній території загроз збройного конфлікту та можливих рушійних сил конфлікту. , можливість протидії ескалації на ранній стадії. Термінологічна неоднозначність визначення сутності збройного конфлікту та процесів, що в ньому відбуваються, може призвести до того, що різні суб'єкти вживають недостатніх заходів для його вирішення.

Надзвичайно важливою особливістю Міжнародного кримінального кодексу є правова сфера, в якій діють силові структури при вирішенні конфліктів, що обмежує сферу застосування зброї.

Він також визначає, які положення міжнародного гуманітарного права застосовуються в конкретному випадку; яка правова система застосовується; Які права він надає правоохоронним органам і які обмеження встановлює для громадян? Який порядок захисту цивільних осіб, біженців та тимчасово переміщених осіб? можливість введення спостерігачів, миротворчого контингенту тощо. Більшість із цих питань має регулюватись відповідним законодавством, наприклад [54,55,56] у ЗС США. На жаль, нормативно-правова документація щодо використання Національної гвардії України у Збройних Силах відсутня. Збройні сили зараз знаходяться на стадії розробки, тому в багатьох випадках командиру доводиться керуватися застарілими документами або покладатися на власну інтуїцію. Як свідчить аналіз Відповідно до законодавства України, на сьогодні термін «ВЗК» та пов'язана з ним термінологія не прописані в нормативних актах, не визначені критерії, за якими слід відносити конфлікти до ВЗК, немає однозначного визначення. Ось чому такий конфлікт.

У прямому викладі поняття «внутрішній збройний конфлікт» згадується лише у воєнній доктрині України [16]. Стаття Закону України [14] визначає загрози у сфері державної безпеки України: «Спроби створення та діяльності незаконних воєнізованих збройних формувань та спроби використання діяльності військових формувань та державних правоохоронних органів їх органів в інтересах певних сил», але в документі не згадується РНБО. У ст. 18 [14] йдеться про боротьбу з «...диверсійно-розвідувальними силами, іншими збройними формуваннями нападника та незаконно утвореними антидержавними збройними формуваннями...». Така боротьба може вестися як в умовах Збройних Сил України та в ін. Крім того, у світовій науковій думці існують різні підходи до тлумачення самого терміну, так званий «інсайд». У збройних конфліктах деякі поняття та терміни потребують уточнення. Тому виникає потреба ближче розглянути термін «ІД» як з наукової, так і з юридичної точки зору, уточнити термінологію та провести аналіз відомих типологічних підходів і колізій та

викласти власне бачення охорони природи з посиланням на нормативне законодавство України та пропонувати міжнародно-правові пропозиції. Збройні конфлікти неміжнародного характеру слід відрізнити від менш значущих форм колективного насильства, таких як заворушення, повстання, індивідуальні терористичні акти чи інші індивідуальні акти насильства. Однак мотивація членів збройних груп не розглядається як один із факторів.

Прикладами збройних конфліктів неміжнародного характеру є військові дії в Нагірному Карабасі, Нігерії, Сомалі, Південному Судані, Центральноафриканській Республіці, Лівії, Малі, Сирії тощо.

При класифікації збройного конфлікту може виникнути питання про відомий термін «громадянська війна». Виникає питання: чим він відрізняється від неміжнародного збройного конфлікту? Насправді різниці між цими двома термінами немає. Термін «громадянська війна» не є законним і використовується в деяких джерелах для позначення неміжнародного збройного конфлікту. Зокрема, у статті 3, яка є спільною для Женевських конвенцій, використовується термін «збройний конфлікт неміжнародного характеру», а не «громадянська війна».

У разі неміжнародного збройного конфлікту сторони повинні принаймні дотримуватися положень статті 3, спільної для Женевських конвенцій, і норм звичайного міжнародного гуманітарного права. Ці норми гарантують гуманне ставлення до всіх, хто перебуває під владою ворога. Серед іншого, вони вимагають, щоб постраждали під час бойових дій, у тому числі поранені учасники бойових дій противника, затримувалися та поводитися без будь-якої форми дискримінації. Сторони збройного конфлікту повинні дотримуватися таких норм під час ведення військових дій:

заборона прямих нападів на цивільне населення;

заборона невибіркових нападів;

зобов'язання дотримуватись принципу пропорційності при здійсненні нападу;

зобов'язання вживати всіх можливих запобіжних заходів при плануванні та проведенні військових операцій для запобігання, наскільки це можливо, жертвам серед цивільного населення.

Збройні конфлікти мають серйозні наслідки для юридичних зобов'язань воюючих сторін, особливо щодо застосування сили. NFLIC. Кожна сторона конфлікту зобов'язана поважати міжнародне гуманітарне право та забезпечувати дотримання його норм усіма особами, які діють під її командуванням, владою чи контролем. Слід зазначити, що кожна сторона конфлікту повинна дотримуватися міжнародного гуманітарного права, навіть якщо її супротивник цього не робить. Слід підкреслити, що зобов'язання поважати міжнародне гуманітарне право не ґрунтується на принципі взаємності.

У разі серйозних порушень міжнародного гуманітарного права (також відомих як військові злочини), скоєних під час неміжнародних збройних конфліктів, держави зобов'язані переслідувати осіб, підозрюваних у вчиненні таких порушень. Завдання розслідування таких справ і судових процесів над військовими злочинцями покладається виключно на держави. За певних умов особи, підозрювані у вчиненні військових злочинів, також можуть бути передані до Міжнародного кримінального суду.

При розгляді статусу захоплених членів ворожих збройних груп у неміжнародному збройному конфлікті важливим питанням є те, чи слід їх вважати військовополоненими. Термін «військовополонений» означає особливий статус, наданий Третьою Женевською конвенцією полоненим ворожим солдатам («комбатантам») лише під час міжнародних збройних конфліктів. Військовополонені можуть бути використані для дій, визнаних законними згідно з міжнародним гуманітарним правом (наприклад, напади на ворожі сили), не будуть переслідуватися. У збройних конфліктах неміжнародного характеру захоплені учасники не є військовополоненими, що заборонено міжнародним гуманітарним правом. Щодо статусу сторін конфлікту, як це визначено статтею 3 і є загальним для Женевських

конвенцій, той факт, що озброєна група (як би її члени не називалися – «злочинці», «борці за свободу», «терористи» тощо). .) є стороною збройного конфлікту, не надає їй жодного спеціального статусу в розумінні міжнародного гуманітарного права. Проте участь у конфлікті, як і будь-яка інша сторона збройного конфлікту, накладає на збройну групу певні правові зобов'язання, зокрема зобов'язання забезпечувати постійне дотримання його учасниками міжнародних норм і гуманітарного права.

У будь-якому випадку застосування міжнародного гуманітарного права не є суверенітетом держави чи закону уряду в Франції.

Для застосування окремих норм міжнародного гуманітарного права до конфлікту на сході України важливо визначити його природу. По-перше, слід визначити, чи має місце збройний конфлікт і чи кваліфікуються ці події як бандитизм чи внутрішня терористична діяльність, не врегульована міжнародним правом. Міжнародне договірне право, яке регулює питання збройних конфліктів, не містить інформації щодо його визначення. Через це міжнародні судові інституції були змушені оприлюднити заяви, як-от Міжнародний трибунал для колишньої Югославії, який був створений, що «озброєний» конфлікти виникають щоразу, коли держави застосовують насильство або коли існує тривалий збройний конфлікт між урядовими силами та організованими збройними групами або між такими «групами в середині держави» [26].

Це визначення дає змогу називати події на сході України «збройним конфліктом», оскільки це тривалий (чотири роки) збройний конфлікт між урядовими силами (Національна гвардія України, СБУ, Збройні сили України) та організовані збройні формування (так звані ДНР і ЛНР, особовий склад російських військових і спецназів, найманці з різних країн).

Міжнародне право розрізняє міжнародні та неміжнародні збройні конфлікти. Міжнародний збройний конфлікт — це конфлікт, у якому суб'єкт міжнародного права застосовує збройну силу проти іншого суб'єкта. Звичайно, ми не можемо говорити про міжнародний збройний

конфлікт між Україною та шістьма самопроголошеними ДНР і ЛНР, оскільки жодна з цих так званих «республік» не є визнаним суб'єктом міжнародного права. Тому варто задуматися, чи є сенс говорити про міжнародний збройний конфлікт між Україною та Росією. Є багато доказів російської військової присутності на території України, є докази того, що Росія має озброєні терористичні групи та фінансову підтримку. По-перше, варто поглянути на Женевські конвенції 1949 року та пояснити, які положення визначають правовий статус збройних конфліктів. Зокрема, стаття 2, загальна для всіх Женевських конвенцій, говорить: «За винятком положень, що застосовуються в мирний час, ця Конвенція застосовується у всіх випадках оголошеної війни або іншого збройного конфлікту, який може виникнути між двома або більше особами». Високі Договірні Сторони, навіть якщо стан війни не визнається однією з них» [5].

Тут виникає правомірне питання, чи визнає Україна чи Російська Федерація наявність між ними збройного конфлікту і в чому він виражається. Російська Федерація неодноразово наголошувала, що не визнає існування збройного конфлікту з Україною. В Україні Росію визнали агресором із ухваленням українського закону «Про винятковість державної політики щодо забезпечення державного суверенітету України в тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей». У разі доведення дислокації збройних сил РФ на території Донбасу конфлікт може бути автоматично кваліфікований як міжнародний збройний конфлікт. Проте досі залишається відкритим питання причетності незаконних збройних формувань так званих «ДНР» та «ЛНР». У контексті цього питання варто уточнити, чи можна розглядати збройний конфлікт між Україною та ці формування як неміжнародні для визначення збройного конфлікту, особливо коли участь регулярної армії не може бути продемонстрована діями Російської Федерації в конфлікті. Жоден міжнародно-правовий акт не визначає поняття неміжнародного збройного конфлікту. Однак воно зустрічається як у викладанні міжнародного права, так і в судовій практиці. Зокрема, у справі

Тадіча Міжнародний трибунал для колишньої Югославії вказує, що неміжнародний збройний конфлікт визначається як «триваюче збройне насильство між урядовими силами та організованими групами».

До них належать: визначення сторін конфлікту – державні збройні сили та антиурядові сили чи інші організовані збройні групи під відповідальним керівництвом та здійснення контролю над частиною території, що дозволяє вести безперервні та скоординовані військові дії та застосовувати Другий додатковий протокол. Фактично це означає, що незалежно від того, чи є в «Д/ЛНР» відповідне командування, яке веде скоординовані бойові дії, конфлікт не можна кваліфікувати як міжнародний. Хайнш Р., досліджуючи класифікацію конфлікту на сході України, дійшов висновку, що існування збройного конфлікту неміжнародного характеру є незаперечним фактом.

Водночас, на його думку, факту продовження прямого втручання регулярних збройних сил Росії на територію України недостатньо для кваліфікації конфлікту як міжнародного. Однак найбільше американський дослідник підтримує теорію про те, що, швидше за все, цей конфлікт можна визнати інтернаціоналізованим, в якому опосередковано задіяна армія РФ, яка надсилає радників, експерта надає військову допомогу антиурядовим силам Росії. Донбас [22].

Натомість дослідники І. Нузов та А. Квінтів зазначають, що «навіть якщо хоч один російський військовослужбовець воює проти української армії, може бути застосовано ст. 2 Женевських конвенцій 1949 р., тому конфлікт має міжнародний характер» [24].]

Підводячи підсумок, можна сказати, що є ознаки міжнародного та неміжнародного збройного конфлікту. Тому слід звернути увагу на думку В.М.Репецького, який вказує, що «одночасно відбуваються два типи збройних конфліктів: міжнародні та національні» [58].

Однак цю думку заперечує В.В. Гутник, який зазначає, що «...видається необхідним кваліфікувати збройний конфлікт на території України виключно як міжнародний» [33, с. 214].

Натомість класифікація конфлікту на сході України як поєднання двох типів конфлікту підтверджується у провадженні Міжнародного кримінального суду. Зокрема, у звіті про діяльність попереднього розслідування ситуації Офіс прокурора Міжнародного кримінального суду робить висновок, що «додаткова інформація... свідчить про існування міжнародного збройного конфлікту в рамках збройних дій» в Україні. не пізніше 14 липня 2014 р. паралельно з неміжнародним збройним конфліктом» [28].

Видається, що таке визначення найкраще відповідає реальній ситуації. У таких умовах варто виділити два взаємопов'язані збройні конфлікти, які існують одночасно. Зокрема, це міжнародний збройний конфлікт між Україною та Російською Федерацією та неміжнародний збройний конфлікт між Україною та незаконними збройними формуваннями Д/ЛНР. Це передбачає застосування більшості норм міжнародного гуманітарного права до конфлікту на сході України.

Цим встановлено, що міжнародне гуманітарне право розрізняє міжнародні та неміжнародні збройні конфлікти. Інтернаціоналізовані збройні конфлікти виділяють також у доктрині міжнародного права. Проаналізувавши кваліфікаційні ознаки кожного конфлікту, а також підходи юристів-міжнародників до проблеми кваліфікації конфлікту на сході України, видається доцільним виділити два взаємопов'язані збройні конфлікти, які існують одночасно. Зокрема, йдеться про міжнародний збройний конфлікт між Україною та Російською Федерацією та неміжнародний збройний конфлікт між Україною та незаконними збройними формуваннями Д/ЛНР.

ВИСНОВОК

На підставі вищевикладеного, можна зробити наступні висновки:

Століттями вважалося, що під режим міжнародного гуманітарного права підпадають лише війни між державами, а не всередині держав. Громадянські війни були справою окремих держав, а не міжнародного права; Їхні спроби визначити, чи варто їм стати на бік антиурядових сил, були розцінені як втручання у внутрішні справи країни. З середини 20 ст. ситуація поступово змінюється.

Кожна Женевська конвенція 1949 року вже містила статтю 3, де перераховані основні принципи гуманітарного захисту в «збройних конфліктах неміжнародного характеру». Поділ збройних конфліктів на міжнародні та неміжнародні було продовжено в Додаткових протоколах 1977 р., які відповідно регулювали кожен конфлікт. Тому міжнародне гуманітарне право визначає два види збройних конфліктів: міжнародні – МЗК і неміжнародні – НМСК.

На перший погляд все зрозуміло: міжнародний збройний конфлікт — це війна між двома або більше державами, неміжнародний збройний конфлікт — збройний конфлікт на території однієї держави.

Існує два види неміжнародних збройних конфліктів: коли організована збройна група не контролює територію (ст. 3 ЖК) і коли вона вже здійснює цей контроль (ст. 3 ЖК). З житловий комплекс, а також ДП II. Звичайне міжнародне гуманітарне право та стаття 8 Римського статуту однаково застосовуються до обох типів НМЗК, коли держава, на території якої відбувається конфлікт, є стороною. Визначення НМЗК міститься лише в статті 1 ДП II— це всі збройні конфлікти, що відбуваються на території держави між її збройними силами або іншими організованими збройними групами, які під відповідальним керівництвом мають такі контроль над частиною своєї території, що вони повинні забезпечувати безперервні та скоординовані військові дії та застосовувати положення ДП II.

Таким чином, визначальними критеріями НМЗК є:

1) проведення військових дій на державній території (це може включати перетин кордонів – наприклад, коли організована збройна група, що діє в одній державі, атакує збройні сили іншої держави за наявності збройних сил першої держави). не втручатися – така транснаціональна конфлікти підпадають під правопорядок НМЗК);

2) конфлікт відбувається між регулярними (урядовими) силами та антиурядовими чи іншими організованими збройними групами або лише між організованими збройними групами без участі урядових сил;

3) опозиційні сили мають бути під єдиним відповідальним командуванням, що дозволяє їм дотримуватись норм міжнародного гуманітарного права (вони також можуть контролювати частину території країни – відмінна риса руху ДП II);

4) військові дії повинні носити безперервний, скоординований та інтенсивний характер; До категорії НМЗК не відносяться окремі випадки порушення внутрішнього розпорядку, виникнення внутрішньої напруженої ситуації. Підказками для оцінки «інтенсивності» є «кількість, тривалість та інтенсивність окремих зіткнень; тип застосованого озброєння та іншої військової техніки, кількість і калібр використаних снарядів; кількість жертв; масштаби матеріальних руйнувань і кількість мирних жителів, які покинули зону бойових дій». Виразом гострого конфлікту може бути і втручання в ситуацію Радбезу ООН.

Правове регулювання НМЗК таке:

– Загальна стаття 3, спільна для чотирьох Женевських Конвенцій з 1949 року. Стаття 3 є обов'язковою не лише як норма права міжнародних договорів, а й як вираз загальних звичаєвих норм. Водночас її нормативний зміст обмежений: вона містить кілька правил захисту людей від військових дій.

- Додатковий протокол II до Женевських конвенцій, прийнятий 8 червня 1977 р. Цей короткий документ, що складається лише з 28 статей, розширює узагальнені положення статті 3 і розширює право людини.

– Спеціальні угоди між сторонами конфлікту. Стаття 3 ЖК закликає сторони, які беруть участь у НМЗК укладати спеціальні угоди про те, щоб повністю або частково застосовувати під час НМЗК положення, застосовні для МЗК. Прикладом такої угоди може бути угода, у якій сторони домовляться, що з особами, які беруть участь у військових діях, будуть поводитись гуманно відповідно до положень ЖК III (щодо захисту військовополонених).

У сучасному міжнародному праві закріпився як загальновизнаний принцип мирного вирішення міжнародних спорів, який має характер *jus cogens*. Відповідно до п. 3 ст. 2 Статуту ООН «всі члени ООН вирішують свої міжнародні суперечки мирними засобами таким чином, щоб не загрожувати міжнародному миру, безпеці та справедливості». Статут Організації Об'єднаних Націй надає сторонам спору вільний вибір засобів, які вони вважають найбільш прийнятними для вирішення спору.

Проте, як відомо, міжнародному співтовариству поки що не вдалося уникнути збройних конфліктів, які приносять людям горе і страждання. Незважаючи на заборону на застосування військової сили в міжнародних відносинах, держави часто вдаються до неї для вирішення суперечок і конфліктних ситуацій, що виникають між ними. Це стосується і новітньої історії, коли завершився тривалий період «холодної війни» та глобального протистояння двох наддержав.

Хоча новий глобальний перерозподіл практично усунув ризик глобального військового конфлікту, загроза локальних конфліктів, переважно національного та релігійного характеру, значно зросла. Парадоксально, але кінець холодної війни не означав ери миру та стабільності.

З початку 1990-х років різко зросла кількість внутрішніх і міжнародних конфліктів, які значно дестабілізували світ і поставили під загрозу міжнародну безпеку. Особливістю цих конфліктів є те, що їх учасниками є молоді постколоніальні країни, які, як правило, не мають сильних структур

державного керівництва чи певних сил усередині держав, які також не мають сильних організаційних структур.

Механізм реалізації норм міжнародного гуманітарного права на міжнародному рівні в доктрині міжнародного права, у свою чергу, розуміється як система засобів, створених як спільними зусиллями держав, так і застосовуваних окремо, з метою всебічного, своєчасного і повне виконання Виконання зобов'язань, взятих згідно з міжнародним гуманітарним правом.

Під час збройного конфлікту неміжнародного характеру обсяг зобов'язань щодо дотримання норм міжнародного гуманітарного права для сторін конфлікту (держав і ворогуючих уряду держав) визначається загальною статтею 3 Женевських конвенцій 1949 року та Додатковим протоколом до них. II.1977, інші конвенції, ратифіковані державами, та норми звичаєвого міжнародного гуманітарного права».

Поняття «внутрішній збройний конфлікт» прямо згадується лише у військовій доктрині України. Статтею Закону України серед загроз у сфері державної безпеки України визначено: «Спроби створення та діяльності незаконних воєнізованих збройних формувань та спроби використання діяльності нездатних до цього військових формувань і правоохоронних органів». інтереси держави". певні сили", але в документі немає згадки про ВК. У ст. 18 визначає боротьбу з «...диверсійно-розвідувальними силами, іншими нападаючими збройними формуваннями та протидержавними незаконними збройними формуваннями...».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується прийняття додаткової відмітної емблеми (Протокол III), від 8 грудня 2005 р.
2. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text.
3. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II) від 08.06.1977. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/main/995_200.
4. Додаткові протоколи до Женевських конвенцій про захист жертв війни від 12 серпня 1949 р. (перші два набули чинності для України 25.07.1990, третій набув чинності 19.07.2010р.)
5. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12.08.1949 / Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний документ]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_153.
6. Конвенція IV про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі : Положення від 18.10.1907. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text.
7. Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 / Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний документ]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_154.
8. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12.08.1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152.
9. Офіс генерального прокурора України передав до Офісу прокурора Міжнародного кримінального суду докази вчинення Росією воєнних злочинів під Іловайськом Донецької області в серпні 2014 року.

URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3085656-ukrainaperedala-do-suduv-gaazi-dokazi-voennih-zlociniv-rosii-pid-ilovajskom.html>.

10. Про Національну гвардію України [Текст] : Закон України від 13.03.2014 р. №876-VII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2014. – № 17. – Ст. 594.

11. Про Воєнну доктрину України : Указ Президента України від 24 вересня 2015 року № 555/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015#Text>.

12. Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України : Наказ Міністра оборони України від 23.03.2017 № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text>.

13. Про оборону України : Закон України від 06.12.1991 № 1932-XII. Редакція від 15.08.2020. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>.

14. Про основи національної безпеки України [Текст] : Закон України від 19.06.2003 р. №964-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР).– 2003. –№ 39. – Ст. 351.

15. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях: Закон України від 18 січня 2018 р., № 2268-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2018. – № 10. – Ст. 54.

16. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>.

17. Про утворення Міжвідомчої комісії з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2017 № 329. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329-2017-%D0%BF#Text>.

18. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення гармонізації кримінального законодавства з положеннями міжнародного права (від 20.12.2018 реєстр. № 9438). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=6526.

19. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права (від 27.12.2019 реєстр. № 2689). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67804.

20. 20 фактів російського вторгнення в Україну / Міністерство інформаційної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mip.gov.ua/files/pdf/20facts_final_ukr-pdf.pdf.

21. Aldrich G. «The laws of war on land», *American Journal of International Law*, Vol. 94, 2000, P. 62.

22. Heinsch R.W. Conflict Classification in Ukraine: The Return of the «Proxy War»? / R.W. Heinsch // *International Law Studies*. – 2015. – № 91. – P. 323-360.

23. How is the Term «Armed Conflict» Defined in International Humanitarian Law? / ICRC Opinion paper. – 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/opinion-paper-armedconflict.pdf>.

24. Nuzov I. The Case of Russia's Detention of Ukrainian Military Pilot Savchenko under IHL / I. Nuzov, A. Quintin / *EJIL Talk*. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ejiltalk.org/the-case-of-russias-detention-ofukrainian-military-pilot-savchenko-under-ihl>.

25. Pictet J. Commentary on the Geneva Conventions of August 12th 1949 / J. Pictet, F. Siordet, C. Pilloud // Volume I. – Geneva, 1952. – P. 103.

26. Prosecutor v. Duško Tadić: Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction. Case No. IT-94-1-AR72 / *International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia*. – 1995 [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://www.icty.org/x/cases/tadic/acdec/en/51002.htm>.

27. Prosecutor v. Duško Tadić: Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction. Case No. IT-94-1-AR72 / International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia. – 1995 [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://www.icty.org/x/cases/tadic/acdec/en/51002.htm>.

28. Report on Preliminary Examination Activities / International Criminal Court. – 2016 [Електронний документ]. – Режим доступу: https://www.iccpi.int/iccdocs/otp/161114-otp-rep-PE_ENG.pdf.

29. Алямкін Р. В. Міжнародне гуманітарне право : курс лекцій / Р. В. Алямкін ; НАН України, Київ. ун-т права, Каф. міжнар. права та порівнял. правознавства. – Київ : Компринт, 2015. – 133 с. – Бібліогр.: с. 131–133.

30. Базов В. П. Теорія та принципи міжнародного гуманітарного права : монографія / В. П. Базов ; Ін-т законодавства Верхов. Ради України. – Київ : Фенікс, 2020. – 511 с.

31. Гнатовський М. М. Європейський суд з прав людини та міжнародне гуманітарне право: захист права на життя / М. М. Гнатовський // Актуал. проблеми міжнар. відносин. – Київ, 2011. – Вип. 100, ч. 1. – С. 95–99.

32. Грін О.О. Словник міжнародно-правових термінів / укладач О.О. Грін. Ужгород : ПП Данило С.І., 2010. 500 с.

33. Гутник В.В. Процесуальні права учасників міжнародних збройних конфліктів у міжнародних кримінальних судах: монографія / В.В. Гутник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 302 с.

34. Дяченко В. І. Ефективність дії норм міжнародного гуманітарного права в їх еволюційному розвитку : автореф. дис. .. канд. юрид. наук: 12.00.11 / Дяченко Валерій Іванович ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – Київ, 2003. – 16 с.

35. Дяченко. В. І. Ефективність дії норм міжнародного гуманітарного права в їх еволюційному розвитку дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.11 / Дяченко Валерій Іванович ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – Київ, 2003. – 177 арк.

36. Еволюція норм міжнародного гуманітарного права щодо захисту цивільного населення – Міністерство юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_34096

37. Імплементация міжнародного гуманітарного права = Implementation of international humanitarian law : національний семінар для України, 4–5 верес. 1996 р., Київ / Міжнар. Комітет Червон. Хреста, ОБСЄ. – Київ, 1996. – 118, 116 с.

38. Каламкарян Р.А. Право международных договоров. Применение международных договоров во времени и пространстве. Москва, 2015.

39. Калугин В.Ю. Курс международного гуманитарного права. Минск: Тесей, 2006.

40. Каткова Т. Г. Відповідальність за порушення законів та звичаїв війни за міжнародним правом і законодавством України / Т. Г. Каткова // Системи озброєння і військ. техніка. – 2010. – № 3. – С. 189–192.

41. Коблан Л. Б. Загальний аналіз правового регулювання воєнних дій: міжнародне та національне законодавство / Л. Б. Коблан // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». – 2015. – № 824 : Юрид. науки. – С. 151–158.

42. Коваль Д. О. Міжнародне гуманітарне право в контексті міжнародного права прав людини / Д. О. Коваль // Наук. зап. Нац. ун-ту «Києво-Могилян. акад.». – Київ, 2016. – Т. 181 : Юрид. науки. – С. 144–147.

43. Кузьмін Е. Е. Кваліфікація неміжнародних збройних конфліктів у міжнародному гуманітарному праві: зарубіжний досвід : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук : спец. 12.00.11 "міжнародне право" / Кузьмін Едуард Едуардович – Одеса, 2018. – 20 с.

44. Лисик В. М. Правовий статус Міжнародного комітету Червоного Хреста у міжнародному праві : дис... канд. юрид. наук : 12.00.11 / Лисик Володимир Михайлович ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2008. – 205 арк.

45. Лобанов С.А. Международная уголовная ответственность за военные преступления : дисс. ... докт. юрид. наук. Москва, 2018. 495 с. URL:

<https://www.dissercat.com/content/mezhdunarodnaya-ugolovnaya-otvetstvennost-za-voennye-prestupleniya>.

46. Лукашук И.И. Международно-правовое регулирование отношений (системный подход). Москва : Международные отношения, 1975.

47. Майоров І. О. Міжнародне гуманітарне право : конспект лекцій з курсу для слухачів від-ня військ. підготовки / І. О. Майоров ; Київ. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 1998. – 86 с.

48. Міжнародне гуманітарне право. Довідник для журналістів / М.М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, Н. В. Хендель. – 2-ге вид., доповн. – Одеса : Фенікс, 2015. – 92 с.

49. Міжнародне публічне право : підручник / під ред. А. Дмитрієва, В. Муравйова. Київ : Юрінком Інтер, 2000.

50. Міжнародне гуманітарне право і права людини / ООН, Центр прав людини, Харків. правозахис. група, Укр.-америк. бюро захисту прав людини. – Харків, 1994. – 14 с. – (Права людини : виклад фактів ; 13).

51. Міжнародний захист прав людини [Текст] : навч. посіб. / Наталя Опольська, Анна Бабой, Владислав Бабой ; Вінниц. нац. аграр. ун-т. - Вінниця : Твори, 2021. - 407 с.

52. Нормативно-правові акти з міжнародного гуманітарного права : довідник / В. І. Перепадя, І. М. Волков, Р. О. Кайдалов, О. Г. Бондаренко ; Нац. гвардія України, Нац. акад. Нац. гвардії України. – Харків : НАНГУ, 2021. – 184 с. – Бібліогр.: с. 170–180.

53. Паулюс А., Вашакмадзе М. Ассиметричная война и понятие вооруженного конфликта – попытка разработать концептуальную модель // Международный журнал Красного Креста, 2009 – № 873.

54. Полевой устав армии США FM 7-98: Операции в условиях малой войны (конфликтах низкой интенсивности).– М. : ГИИ СССР, ГРУ, 1987. – 354 с.

55. Полевой устав армии США FM 90-8: Противопартизанские операции [Текст]. – Вашингтон : Округ Колумбия, 29.VIII.1986. – 212 с.
56. Полевой устав армии США FM 100-20 [Текст] // Low Intensity Conflict. – Washington D.C. – 1987. – 120 p.
57. Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом : матер. наук.-практ. конференції (жовтень, 1998 року). Київ, 1998.
58. Репецький В.М. Застосування міжнародного гуманітарного права у збройному конфлікті України / В.М. Репецький // Науковий вісник Львівської комерційної академії. Серія: Юридична. – 2015. – Вип. 2. – С. 368-373.
59. Сенаторова О. В. Права людини і збройні конфлікти : навч. посіб. / О. В. Сенаторова ; М-во освіти і науки України. – Київ : Голембовська О.О., 2018. – 208 с. – URL: https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/msc_6_copy.pdf
60. Словарь международного права. Москва, 1986.
61. Стюарт Дж.Г. «К единому определению вооруженного конфликта в международном гуманитарном праве: анализ интернационализированного вооруженного конфликта // Международный журнал Красного Креста, 2003 – № 850. – С. 129-175
62. Уиг Ф-Б Неоднозначность понятия войны // Международный журнал Красного Креста, 2009 – № 873.
63. Чубарев В.Л. Парламентський контроль: практика України та міжнародний досвід. Проблеми державно-правової реформи в Україні : збірник наукових праць. Вип. 3. Київ, 1997.